

ВЗАЄМОДІЯ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В РАМКАХ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ¹

Соціально-економічний розвиток України неможливий без повноцінного функціонування механізму державних закупівель, який забезпечує взаємодію між усіма інституційними одиницями економічної системи. Окрім того, даний механізм виступає індикатором економічної цивілізованості країни. Тобто через ступінь розвитку механізму державних закупівель можна визначити рівень розвитку всієї економічної системи. Для командно-адміністративної економіки є характерним імперативний метод регулювання і щодо системи державних закупівель він проявляється у централізації самого процесу, в розробці типових форм контрактів, які є основою для переговорів між державними відомствами і підприємствами. За даних умов усі суб'єкти, які укладають контракти з боку держави, надають підприємствам-підрядникам рекомендації з питань політики держави у сфері розподілу державних контрактів, власності на отримані результати, процедур контролю і звітності [2; 98]. Сам механізм державних закупівель за даних умов господарювання не є стимулюючим для підприємств та не розвиває підприємницьку ініціативу. І навпаки, в ринковій економіці, де механізм конкуренції змушує суб'єктів господарювання використовувати усі прийоми маркетингу і менеджменту, щоб охопити найбільш перспективні сегменти ринку, продаж в державі товарів і послуг є одним із ефективних шляхів стимулювання і підтримки розвитку підприємництва, виступаючи активним каналом збуту.

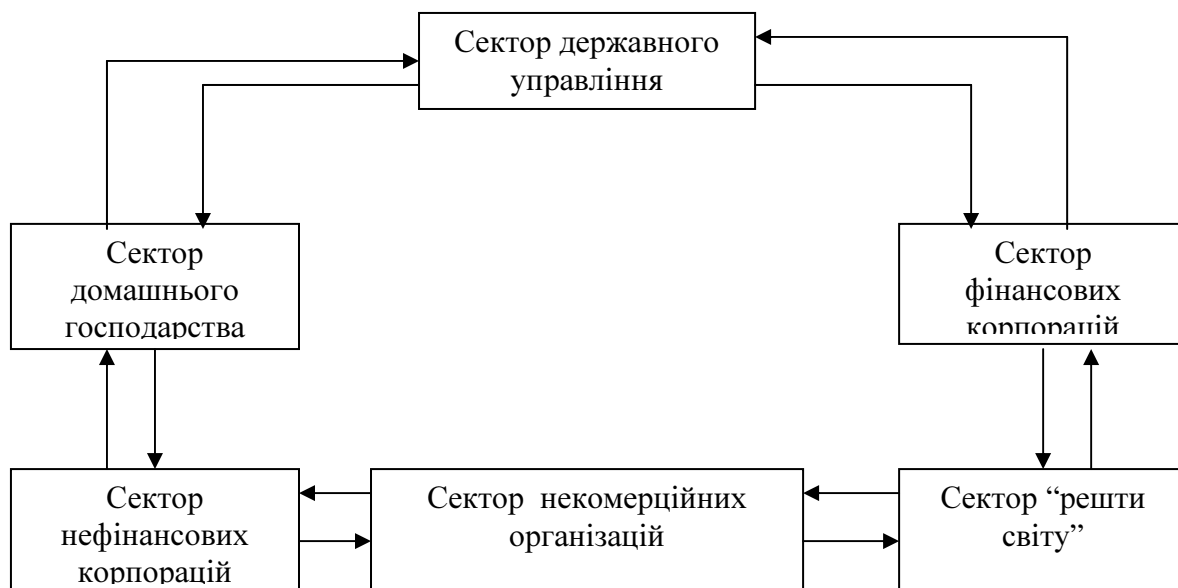
Різні аспекти функціонування цього механізму висвітлені у працях К. Кузнєцова, В. Смирчинського, О. Шатковського. Однак, у науковій літературі відсутні комплексні дослідження функціонування механізму державних закупівель, який практично завжди розглядається однобічно, або з позицій окремих дисциплін (бухгалтерія, логістика, фінанси), або як складова для ефективного розвитку окремої ланки народного господарства. Причиною невирішення багатьох теоретичних, організаційних і методичних проблем є те, що даний механізм за останні роки пройшов шлях реформування, тобто від того, що відповідає командно-адміністративній економіці, до такого, що є характерним для ринкової системи господарювання.

---

¹ Збірник наукових праць ради молодих вчених ТАНГ «наука молода». – 2004. - №2. – С.55-58

Дана стаття має на меті показати взаємодію секторів економічної системи в рамках державних закупівель і на цій основі дати теоретичне визначення системи державних закупівель.

В системі державних закупівель задіяні практично усі сектори економічної системи. Детальніше розглянемо роль кожного із секторів у функціонуванні системи державних закупівель (рис.1).

Рис. 1. Взаємозв'язки між секторами економічної системи в системі державних закупівель

Сектор домашнього господарства об'єднує особисті допоміжні господарства громадян, індивідуальну трудову діяльність, селянські (фермерські) господарства.[3;25] Оскільки стаття I Закону України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти" відносить до учасників процедури закупівлі будь-якого суб'єкта господарювання – фізичну особу (резидент чи нерезидент), що підтвердила намір взяти участь у процедурі закупівлі та подала тендерну пропозицію, то учасником торгів (виконавцем) може бути будь-яка фізична особа, яка здійснює діяльність з виробництва, реалізації товарів, виконання робіт та надання послуг. Хоча, з іншого боку, після введення мінімально допустимої межі застосування Закону України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти" безпосередня участь даного сектору, враховуючи його виробничий потенціал, у тендерних торгах стає досить сумнівною, оскільки дана процедура застосовується лише для закупівель товарів та послуг, які дорівнюють або перевищують суму, еквівалентну 2000 євро, а для робіт 100000 євро.

Діяльність сектору некомерційних організацій в рамках державних закупівель забезпечується участю підприємств громадських організацій інвалідів та пенітенціарної системи для яких передбачено преференційна поправка 15%, навіть за умови участі у процедурі закупівлі лише вітчизняних виробників.

Оскільки сектор нефінансових корпорацій об'єднує державні підприємства та приватні фірми, то з точки зору участі у системі державних закупівель, ми можемо його розглядати з двох позицій: як сукупність інституційних одиниць, що є розпорядниками державних коштів (тобто замовники) та тими, що займаються виробництвом, наданням послуг, виконанням робіт для реалізації за цінами, які відшкодовують витрати (тобто виконавці). Перші у даному секторі представлені державними і муніципальними підприємствами, некомерційними організаціями, зайнятими надання послуг у галузі освіти, охорони здоров'я. Виконавцями у даному секторі виступають приватні, акціонерні підприємства, виробничі кооперативи тощо. Саме вони виступають найактивнішими учасниками процесу закупівлі і для заохочення їх участі в українському законодавстві передбаченні пільги- так звані преференційні поправки у розмірі 10% від ціни тендерної пропозиції.

Участь сектору фінансових корпорацій у системі державних закупівель визначається як діяльність кредитно-депозитних організацій (комерційних банків) з приводу забезпечення тендерної пропозиції та виконання договору про закупівлю (банківські гарантії, резервні акредитиви, чеки, депозити, векселі). Необхідність його участі визначено Законом України “Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти”, за яким учасник торгів зобов'язаний представити забезпечення у вищезгаданих формах протягом 14 днів з дати отримання повідомлення про прийняття тендерної пропозиції. І недотримання учасником торгів, пропозицію якого акцептовано, щодо надання забезпечення виконання договору є достатньою підставою для відмови від укладання з ним договору про закупівлю та неповернення забезпечення тендерної пропозиції.

Сектор державного управління – це сукупність усіх резидентних інституційних одиниць, які, по-перше, сприяють наданню неринкових послуг для індивідуального та колективного споживання, по-друге, перерозподіляють національний дохід і багатство. До перших відносяться замовники державних закупівель і з позицій секторального підходу, це інституційні одиниці, зайняті у сфері загального управління, регулювання, планування економіки, науково-дослідної роботи, охорони навколишнього середовища, забезпечення правопорядку, оборони, а також у соціальній сфері стосовно безкоштовного надання послуг або пільгового обслуговування населення у галузі освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, мистецтва, спорту. До других відносять органи державного казначейства, які обслуговують державний та місцеві бюджети за видатками, а відповідно до Указу Президента України від 5 грудня 2002 року №1133/2002 “Про невідкладні заходи щодо удосконалення механізмів казначейського обслуговування”, казначейству заборонено здійснювати фінансування будь-якої закупівлі, якщо для цього не проведений тендер і не представлені звіт про проведення процедури закупівлі та договір.

Сектор “решти світу” включає у себе іноземні державні інститути (нерезиденти), що знаходяться поза межами держави, але в рамках проектів міжнародних фінансових організацій здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг з національними господарськими одиницями. Слід зазначити, що останнім часом закупівлі за проектами міжнародних організацій стають все більш розповсюдженими. Адже лише тільки Світовий банк кожного року виділяє 20-25 млрд. \$ на різноманітні проекти по всьому світу. І для досягнення цілей цих проектів з комерційними структурами щорічно укладається близько 40000 контрактів [4; 339].

Розглядаючи участь секторів в рамках державних закупівель ми окремо не відзначали тіньовий сектор, який також є складовою будь-якої економічної системи. Можна лише здогадуватись про його бажання здійснювати свою діяльність у даному

процесі, зважаючи на його масштабність, і у цьому напрямку важливо так законодавчо та інституційно забезпечити взаємодію секторів, щоб криміналізовані види економічної діяльності в сегментах суспільних, економічних, фінансових, цивільно-правових відносин не мали ніякого впливу щодо функціонування системи державних закупівель.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, ми можемо стверджувати, що в економіці існує не так багато механізмів, які забезпечували б настільки тісні взаємозв'язки між усіма секторами економічної системи. Отже, система державних закупівель є сукупністю законодавчо впорядкованих взаємозв'язків між секторами економічної системи з приводу придбання товарів, виконання робіт та надання послуг за державні кошти. І вивчення цих взаємозв'язків з метою покращення в цілому функціонування системи державних закупівель буде становити тему моїх подальших досліджень у цьому напрямку.

Література:

1. Закон України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти"//Відомості ВВР.-2003.-№14.-с.98.
2. Михасюк І.,Мельник А.,Крупка М., Залога З.Державне регулювання економіки.- К.-Агніка,Ельга-Н,2000.-592с.-С.64-65.
3. Моторин Р.,Моторина Т.Система національних рахунків Навчальний посібник.- К.- КНЕУ,2001.-336с.-С.25-30.
4. Кузнецов К. Настольная книга поставщика и закупщика:торги,конкурсы, тендеры.- М.:Альпина Паблишер,20003.-339с.

Заявка

На участь у I Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток у XXI столітті”

П.І.П. Овсянюк Олександра Федорівна

Місце роботи ТАНГ, кафедра державного і муніципального управління

Посада викладач

Планую виступити з доповіддю на секційному засіданні “Управління розвитком соціально-економічних систем мікро-, мезо- та макрорівня “

Назва доповіді “Взаємодія секторів економічної системи в рамках державних закупівель”

Координати для зв'язку 46005
м. Тернопіль
пров. Садовий 1/2
тел. 279879